

เอกสารโครงการวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาแผนที่เขตแดนทางทะเลระหว่างจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย”

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเลต่อความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ จึงแสดงเจตจำนงแห่งรัฐด้วยการกำหนดให้มีแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2558–2564 ที่มีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) และฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการบริหารจัดการทะเลแบบบูรณาการให้มีความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย เสรีภาพ เสถียรภาพ และสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการดำเนินกิจกรรมทางทะเลของทุกภาคส่วนอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยอาศัยผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป ซึ่งจากการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ทางทะเลพบว่า ประเด็นปัญหาสำคัญบริเวณชายฝั่งทะเลของประเทศไทยเกิดจากการบริหารจัดการของภาครัฐที่ด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันเนื่องมาจากการที่ยังไม่ได้มีการพัฒนาแผนที่เขตแดนทางทะเลระหว่างจังหวัดชายทะเลของประเทศไทยให้มีความทันสมัย ครอบคลุม และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายฝั่งทะเลไม่ชัดเจน การตรากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการใช้และการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบและไร้การควบคุม ระบบนิเวศทางทะเลได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง ทะเลกลายสภาพเป็นพื้นที่รองรับภาระต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมของสังคม ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างรวดเร็ว เกิดความขัดแย้งระหว่างการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางทะเล อาทิ การประมง การท่องเที่ยวและสันทนาการ การขนส่งและพาณิชย์นาวี รวมทั้งอุตสาหกรรมชายฝั่ง นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่ากิจกรรมข้างต้น รวมทั้งกิจกรรมทางทะเลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การแสวงหาสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล การใช้ประโยชน์จากกระแสน้ำและกระแสนลม การสำรวจและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การวางสายเคเบิล ฯลฯ กำลังก่อให้เกิดความขัดแย้งทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นหากประเทศไทยยังคงขาดแผนที่แสดงเขตแดนและพื้นที่แสวงหาประโยชน์ทางทะเลที่ชัดเจน ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ที่เสนอให้มีการจัดทำเขตทางทะเลรายจังหวัด และการจัดทำแผนที่การจำแนกเขตทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัดที่ชัดเจน ได้มาตรฐาน และเป็นธรรม ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินโครงการวิจัย “การพัฒนาแผนที่เขตแดนทางทะเลระหว่างจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย” ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลและข้อเท็จจริงในพื้นที่ การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลตามหลักวิชาการ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากหลากหลายสาขา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงตามหลักวิชาการประกอบการพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

ปัจจุบัน ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่ได้สร้างมูลค่าให้แก่ประเทศไม่น้อยกว่าปีละ 24 ล้านล้านบาท กำลังประสบปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการที่ด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดความไม่สมดุลและความขัดแย้งในการอนุรักษ์และการแสวงหาประโยชน์จากทะเลที่ส่งผลกระทบต่อประเทศในวงกว้างอย่างรุนแรง

ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศทางทะเลจำนวนมากถูกทำลาย มีสภาพเสื่อมโทรม แต่ยังคงขาดการปกป้องรักษา และฟื้นฟูอย่างเต็มระบบ การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายฝั่งทะเลยังไม่ชัดเจน กิจกรรมทางทะเลหลายกิจกรรมไม่ได้มุ่งไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยในแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2558-2564 ซึ่งเปรียบเสมือน “แผนแม่บททะเลไทย” ได้กำหนดให้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างความสงบเรียบร้อยและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทะเล ในแนวทางการดำเนินการ ข้อ 3.6 ระบุให้มีการจัดระเบียบการบริหารจัดการประโยชน์และการดำเนินกิจกรรมทางทะเลอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม สมดุลและยั่งยืน เพื่อให้กิจกรรมของทุกภาคส่วนในการแสวงหาประโยชน์จากทะเล เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิ มีความเป็นธรรมต่อชุมชนในพื้นที่ และส่งผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล และ ข้อ 3.7 ระบุให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ปกครองทางทะเลเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ และความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล ในแนวทางการดำเนินการ ข้อ 5.5 ระบุให้มีการศึกษาวิจัยทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในมิติด้านความมั่นคงทางทะเล ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับ โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภูมิประเทศบริเวณชายฝั่ง รวมถึงผลกระทบจากการพัฒนาบริเวณชายฝั่งทะเล ตลอดจนเสนอมาตรการแก้ไข/ปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งหนึ่งในผลผลิตหลักที่เป็นรูปธรรมของทั้ง 3 แนวทางข้างต้น คือ แผนที่เขตแดนทางทะเลระหว่างจังหวัดที่ทันสมัย ครอบคลุม และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

นอกจากนี้ แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้กำหนดกรอบการปฏิรูประบบฐานข้อมูล ระยะเร่งด่วน โดยมีประเด็นปฏิรูปที่ 1 : การบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด ที่ระบุให้มีการจัดทำเขตทางทะเลรายจังหวัดและการจัดทำแผนที่การจำแนกเขตทางทะเลและชายฝั่ง (One Marine Chart) เพื่อให้ประเทศไทยมีระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้มีเขตแดนและพื้นที่แสวงหาประโยชน์ทางทะเลรายจังหวัดที่ชัดเจน ได้มาตรฐาน และเป็นธรรม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรฯ ในพื้นที่ได้อย่างมีคุณภาพต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นประเด็นเรื่องเขตแดนและแผนที่จังหวัดทางทะเลยังสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล (โดยศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย (ศปม.)) ในการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing : IUU Fishing) ที่ได้สั่งการให้หน่วยเกี่ยวข้องดำเนินการกำหนดเขตทะเลชายฝั่งและแบ่งเขตจังหวัดทางทะเลโดยเร็ว รวมทั้งสอดคล้องกับ Flagship Project ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแผนที่เขตแดนทางทะเลระหว่างจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย” เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนที่เขตแดนทางทะเลระหว่างจังหวัดที่ทันสมัย ครอบคลุม และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ภายใต้ “ชุดโครงการความรู้เพื่อขับเคลื่อนนโยบายทางทะเลแห่งชาติสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่มุ่งสร้างความยั่งยืนของระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการเป็นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศและเป็นหลักประกันต่อสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนทุกกลุ่มในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเขตทางทะเล ลักษณะภูมิประเทศบริเวณชายฝั่งทะเล และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อกำหนดแนวทางการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างจังหวัดของประเทศไทย ทั้งในระดับภาพรวม และระดับพื้นที่
3. เพื่อพัฒนาแผนที่เขตทางทะเลระหว่างจังหวัดของประเทศไทยตลอดแนวชายฝั่งที่มีมาตรฐาน และเที่ยงธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ประมวลความรู้เกี่ยวกับเขตทางทะเลและลักษณะภูมิประเทศบริเวณชายฝั่งทะเลของประเทศไทย
2. แนวทางการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างจังหวัดของประเทศไทย พร้อมแผนที่ประกอบ
3. แผนที่เขตทางทะเลระหว่างจังหวัดตลอดแนวชายฝั่งทะเลไทย ประกอบด้วย แผนที่ภาพรวมทั้งประเทศ จำนวน 2 ระวัง แผนที่กลุ่มจังหวัด จำนวน 6 ระวัง และแผนที่รายจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 23 ระวัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนำเสนอสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง
2. การสร้างความตระหนักรู้ การแจกจ่าย และการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายฝั่งทะเล คณะกรรมการประมงประจำจังหวัด คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด คณะกรรมการกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และสถาบันการศึกษา เพื่อพิจารณานำไปใช้ประโยชน์
